Lietas arhīva Nr. A42-01028-23/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2023:0621.A420299822.2.S

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĪGAS TIESU NAMS

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rīgā 2023.gada 21.jūnijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese R. Migla,

piedaloties pieteicējas/pers. A./ likvidatoriem zvērinātiem advokātiem /pers. V./ un /pers. E/ un pārstāvjiem /pers. F/, /pers. G/ un /pers. H/, un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts drošības dienesta pārstāvim /pers. I/,

atklātā tiesas sēdē, izmantojot tiešsaistes videokonferenču programmu *Microsoft Teams*, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A./pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 27 062,52 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr./process/.

Aprakstošā daļa

[1] Atbildētāja Valsts drošības dienesta (turpmāk – dienests) Izmeklēšanas nodaļas izmeklētājs ar /datums/lēmumu uzlika arestu pieteicējas /pers. A./ klienta „/pers. K/" mantai.

/datums/pieteicēja vērsās pie procesa virzītāja ar lūgumu atlīdzināt izdevumus, kas tai radušies saistībā ar arestētās mantas glabāšanu kriminālprocesā Nr./process/. Ar 2022.gada 10.oktobra atbildi Nr.21/2022/2749 (turpmāk – sākotnējais lēmums) pieteicēja informēta, ka tās lūgums nav apmierināms, jo Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumos Nr.754 „Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru" (turpmāk – noteikumi Nr.754) nav paredzēta izdevumu segšana par arestēto naudas līdzekļu un finanšu instrumentu, kas atradās kredītiestādē vai ieguldījumu brokeru sabiedrību atvērtajos kontos, glabāšanu.

Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja vērsās pie dienesta priekšnieka, kurš ar /datums/atbildi Nr.21/2022/3081 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) norādīja, ka procesuālie izdevumi 27 062,52 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr./process/, nav atzīstami par procesuālajiem izdevumiem, līdz ar to uz tiem nav attiecināmi noteikumi Nr.754, un lēmums nav pārsūdzams Administratīvā procesa likuma noteiktajā kārtībā.

[2] Nepiekrītot pārsūdzētajam lēmumam, pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā, lūdzot izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi 27 062,52 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr./process/.

Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[2.1] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktam un otrajai daļai, kā arī noteikumu Nr.754 4.punktam konkrētais strīds risināms administratīvā procesa kārtībā. Administratīvā rajona tiesa ir ierosinājusi vairākas administratīvās lietas par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējai tiktu atlīdzināti procesuālie izdevumi kriminālprocesos.

[2.2] Kriminālprocesā piemērotā aresta rezultātā pieteicēja bija spiesta nodalīt un atsevišķi no savas mantas glabāt arestētos naudas līdzekļus. Proti, pieteicēja iegrāmatoja attiecīgos līdzekļus kā rezervētus iespējamai konfiskācijai, nodrošinot to pieejamību nekavējošai iespējamās konfiskācijas izpildei.

Izdevumi saistībā ar arestētās mantas glabāšanu ir radušies, jo Eiropas Centrālā banka /datums/pieņēma lēmumu anulēt pieteicējai kredītiestādes licenci, kā rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētus finanšu pakalpojumus, jo pieteicējai vairs nav licences šādu pakalpojumu sniegšanai. Tādējādi arestētās mantas glabāšanas laikā pieteicēja nesniedza finanšu pakalpojumus. Pieteicējas līdzekļi, tai skaitā tie, ar kuriem nodrošināta arestētā manta, glabājās pieteicējas kontos citās kredītiestādēs un pieteicējas kontā Latvijas Bankā. Šāda līdzekļu glabāšanas kārtība ir radījusi pieteicējai izdevumus. Proti, saistībā ar attiecīgo līdzekļu glabāšanu pieteicējai bija pienākums veikt ikmēneša maksājumus Latvijas Bankai, kas tika aprēķināti, ņemot vērā arestētās mantas glabāšanas laikā spēkā esošo gada likmi 0,4% vai 0,5% apmērā no noguldītās summas vērtības.

Maksājumi Latvijas Bankai ir aprēķināti, ņemot vērā arī tos pieteicējas līdzekļus, ar kuriem bija nodrošināti arestētie pieteicējas kreditoru naudas līdzekļi, pamatojoties uz kriminālprocesa ietvaros pieņemtajiem lēmumiem. Tāpēc pieteicēja ir veikusi arī maksājumus par arestēto mantu.

[2.3] Kredītiestādei likvidācijas procesa laikā ir pienākums pašai segt izdevumus, kas nepieciešami tās mantas uzturēšanai. Vispārīgi kredītiestādes rīcībā esošie naudas līdzekļi, ko tā saņēmusi, ir uzskatāmi par kredītiestādes mantu. Tādējādi vispārīgos gadījumos atbilstoši Kredītiestāžu likuma 134.panta pirmajai daļai un otrās daļas 3.punktam izdevumi, kas saistīti ar bezskaidras naudas glabāšanu, būs atzīstami par kredītiestādes likvidācijas izdevumiem, kas jāsedz pašai kredītiestādei.

Nauda, kas iemaksāta noguldītāja kontā, pamatojoties uz konta apkalpošanas līgumu, netiek individualizēta, tā ieplūst bankas kopējos resursos un tiek atspoguļota bankas bilancē, tā var tikt izmantota pēc bankas ieskatiem un šajās tiesiskajās attiecībās noguldītājam rodas prasījuma tiesības pret banku. No minētā neizriet, ka šāda atziņa būtu automātiski attiecināma arī uz finanšu līdzekļiem, kas noguldīti kredītiestādē, bet tiek atzīti par noziedzīgi iegūtu mantu. Likvidācijas stadijā esošai kredītiestādei ir obligāts pienākums nošķirt un atsevišķi no savas mantas glabāt tos naudas līdzekļus, kas nepieciešami kriminālprocesa ietvaros arestētu kreditoru prasījumu apmierināšanai. Tādējādi tiekot nodrošināta noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu

izslēgšana no civiltiesiskās apgrozības. Citiem vārdiem, līdz ko kreditora prasījumam kriminālprocesa ietvaros tiek piemērots mantas arests, naudas līdzekļi, kas nepieciešami tā apmierināšanai, juridiski tiek izņemti no kredītiestādes mantas sastāva kā iespējami noziedzīgi iegūta manta un tiesisko seku ziņā ir pielīdzināmi kredītiestādes turējumā esošajai trešajām personām piederošajai mantai.

Atbilstoši Kredītiestāžu likuma 172.[1]panta ceturtajai daļai izdevumi, kas saistīti ar trešajām personām piederošās mantas glabāšanu, nav uzskatāmi par likvidācijas izdevumiem, kurus pienākums ir segt likvidējamai kredītiestādei. Taču neatkarīgi no arestētās mantas juridiskā statusa valsts pienākumu atlīdzināt izdevumus saistībā ar arestētās mantas glabāšanu nosaka gan Kriminālprocesa likums, gan uz tā pamata izdotie Ministru kabineta noteikumi.

[2.4] Noteikumu Nr.754 11.punkta mērķis ir atlīdzināt jebkurai personai izdevumus, kurus tās segušas no personīgajiem līdzekļiem un kas radušies kriminālprocesa rezultātā. Lai secinātu, vai šāds pienākums iestājas, ir jākonstatē: 1) vai ir radušies izdevumi, 2) vai izdevumi radušies kriminālprocesa rezultātā, 3) vai pieteicējai zaudējumi rastos saistībā ar arestētās mantas glabāšanu, ja tai nebūtu piemērots arests kriminālprocesa ietvaros.

Par minēto norādāms, ka pieteicējai radušies zaudējumi 27 062,52 *euro*, kas radušies lēmuma izpildē un nerastos, ja mantai nebūtu piemērots arests.

[3] Administratīvajā rajona tiesā saņemts dienesta paskaidrojums par pieteikumu, kurā atbildētājs to neatzīst un lūdz tiesvedību izbeigt, pamatojoties uz lēmumā un turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[3.1] Pārsūdzētajā lēmumā ir argumentēts viedoklis par pieteicējas lūgumu neizskatīšanu, skaidrojot izmeklētāja lēmuma tiesiskuma izvērtējumam piekritīgo procesu, kas uzskatāms kā iesniegums jeb iestādes faktiskā rīcība, un ir kriminālprocesuāls lēmums.

Minēto apstiprina apstāklis, ka pārsūdzētais lēmums neatbilst Administratīvā procesa likuma 81.panta noteikumiem. Līdz ar to administratīvajā lietā nav ievērota apstrīdēšanas kārtība.

[3.2] Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 365.panta ceturtajai daļai pieteicējai kriminālprocesa ietvaros uzliktais pienākums nerada izdevumus par mantas glabāšanu un tādējādi izdevumi, kas pieteicējai radušies, nav atzīstami par procesuālajiem izdevumiem.

Kredītiestādei piekritīgais pienākums, kas izriet no aresta uzlikšanas mantai, aprobežojas ar atturēšanos izpildīt izdevumu operācijas, tādējādi tas nerada mantas glabāšanas pienākumu. Atbilstoši līdzšinējai praksei gadījumos, kad kriminālprocesā uzliktais pienākums ir atturēties no darbību veikšanas, nav konstatējams, ka pienākuma izpildītājam ar to varētu tikt radīti izdevumi vai zaudējumi.

[3.3] Pieteicējai radušies izdevumi pamatoti ar to, ka Eiropas Centrālā banka /datums/pieņēmusi lēmumu anulēt pieteicējas kredītiestādes licenci, kā rezultātā pieteicēja zaudējusi tiesības sniegt finanšu pakalpojumus. Pieteicējas līdzekļus atbilstoši noslēgtajiem līgumiem glabā Latvijas Banka. Ņemot vērā, ka izdevumi pamatoti kā apstākļu kopums, pieteikumā nepamatoti norādīts, ka tie kompensējami kā kriminālprocesā radušies procesuālie zaudējumi.

Izdevumu tiešais cēlonis – nepieciešamība finanšu līdzekļus glabāt citās kredītiestādēs – izriet no pieteicējas darbības un tās īstenotās komercprakses sekām, proti, trūkumiem atbilstošas klientu izvērtēšanas procedūrā un iespējamai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijai.

[3.4] Kriminālprocesuālo normu, kas iezīmē izdevumu tvērumu un šo izdevumu atlīdzināšanas kārtību, interpretācijā vērtējamas tieši Kriminālprocesa likuma normas. Procesuālo izdevumu tvērumu nevar paplašināt vai ietekmēt kāda cita regulējuma interpretācija, tai skaitā komercsabiedrības likvidācijas izdevumu uzskaitījums.

[3.5] Norādāms, ka par tiesu praksi nav uzskatāmi lēmumi par administratīvās lietas ierosināšanu, jo tie neatspoguļo izvērstu un dziļu piekritības iespējamo trūkumu izvērtējumu.

[4] Tiesā saņemts pieteicējas pretpaskaidrojums par dienesta paskaidrojumu, kurā norādīts turpmākais.

[4.1] Sākotnējais lēmums ir administratīvais akts. Turklāt pieteicēja to ir apstrīdējusi dienesta priekšniekam jeb augstākā iestādē, līdz ar to pieteicējai ir tiesība pārsūdzēt lēmumu tiesā.

Pārsūdzētais lēmums satur norādi par sākotnējā lēmuma atstāšanu par negrozītu, jo tajā izvērsti argumentēts, kādēļ pieteicējas 2022.gada 24.oktobra apstrīdēšanas iesniegums noraidāms. Lēmumā ietvertas norādes, kas vērtējamas kā pievienošanās sākotnējam lēmumam. Līdz ar to pieteicēja ir izgājusi ārpustiesas strīda risināšanas kārtību.

[4.2] Likumdevējs ir nošķīris izdevumu segšanas procesuālo kārtību no kriminālprocesa un paredzējis to vērtēšanu administratīvā procesa kārtībā. Minēto apliecina tiesu prakse attiecībā uz pieteicējas kriminālprocesuālajiem izdevumiem.

Kriminālprocesa kārtībā ir izskatāma tikai tāda kriminālprocesuālo izdevumu piedziņa, kad šos izdevumus piedzen no vainīgās personas. Atbilstoši noteikumu Nr.754 3.punktam kriminālprocesuālos izdevumus personai atlīdzina izmeklēšanas iestāde, prokuratūra vai tiesa. Tādējādi lēmums par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanu ir administratīvs akts, nevis kriminālprocesuāls lēmums. Uz noteikumu Nr.754 pamata pieņemtie lēmumi ir uzskatāmi par administratīvajiem aktiem un pārsūdzami administratīvā procesa kārtībā.

Norādāms, ka arī administratīvā pārkāpuma procesā radušies izdevumi nav administratīvā pārkāpuma procesa jautājums. Tāpat arī kriminālprocesā privātpersonai radušies izdevumi iestādes, prokuratūras vai tiesas rīcības dēļ atlīdzināmi administratīvā procesa kārtībā.

Pirmstiesas procesā personai procesa virzītāja lēmumu nemaz nav iespējams pārsūdzēt tiesā, jo pēdējā pārsūdzības institūcija šajā gadījumā ir amatā augstāks prokurors, kura lēmums pirmstiesas procesā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 337.panta trešo daļu nav pārsūdzams. Tādējādi arī noteikumos Nr.754 paredzētā kārtība, kas paredz, ka atteikums par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanu izskatāms Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, pēc būtības ir veids kā nodrošināt personai Latvijas Republikas Satversmes 92.pantā garantētās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Iesniedzot pieteikumu tiesā, pieteicēja ir vadījusies pēc 17 gadus negrozīta normatīvā akta. Kopsakarā ar Satversmes tiesas atziņām par tiesību normas saprotamību un piemērošanas paredzamību, pieteicēja varēja tiesiski paļauties, ka pieteikums ir izskatāmas administratīvā procesa kārtībā.

[4.3] Ar jēdzienu „citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā" ir saprotami tostarp tādi izdevumi, kas saistīti ar kriminālprocesa ietvaros arestētās mantas glabāšanu, bez "arestētās mantas" jēdziena jebkādas saturiskas sašaurināšanas.

[4.4] Ņemot vērā to, ka saskaņā ar Civillikuma noteikumiem lietas jeb manta var būt ķermeniskas vai bezķermeniskas, Kriminālprocesa likuma noteikumi par aresta uzlikšanu mantai ir attiecināmi gan uz ķermenisku, gan uz bezķermenisku mantu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumus uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem.

Dienesta pārstāvis pieteikumu neatzina, lūdza izbeigt tiesvedību lietā, jo lieta nav izskatāma administratīvā procesa kārtībā.

Motīvu daļa

[6] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējai ir atlīdzināmi izdevumi (mantiskais zaudējums) saistībā ar kriminālprocesā Nr./process/uzliktā aresta mantai izpildi, nodrošinot tās glabāšanu.

[7] Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa uzskaita procesuālos izdevumus, kurus atbilstoši 367.panta otrajai daļai sedz no valsts līdzekļiem Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā, savukārt Kriminālprocesa likuma 368.panta pirmajā daļā noteikts, ka procesuālos izdevumus ar tiesas nolēmumu piedzen no notiesātajiem. Tādējādi procesuālie izdevumi, tiem rodoties, sākotnēji tiek segti no valsts līdzekļiem, bet, tiesai pieņemot nolēmumu, tie piedzenami no notiesātās personas valsts labā (sal. *Senāta Krimināllietu departamenta 2021.gada 24.marta lēmuma lietā Nr.SKK-215/2021 (* ECLI:LV:AT:2021:0324.11519001519.10.L) *8.punkts*).

Saskaņā ar noteikumu Nr.754 3.punktu izdevumus atlīdzina izmeklēšanas iestāde, prokuratūra, tiesa vai iestāde, kas administrē tiesas budžetu, no valsts budžetā šim mērķim paredzētajiem līdzekļiem, pamatojoties uz procesa virzītāja apstiprinātu personas iesniegumu un tam pievienotajiem izdevumus apliecinošajiem dokumentiem, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi. Minēto noteikumu 4.punkts paredz, ja saņemts pilnīgs vai daļējs atteikums atlīdzināt izdevumus, to var pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā.

Tātad atšķiras lēmumu pieņemšanas un pārsūdzēšanas process gadījumā, kad tiek risināts jautājums par izdevumu, kuri radušies saistībā ar kriminālprocesu, atlīdzināšanu personām no valsts budžeta (procesu regulē noteikumi Nr.754) un gadījumā, kad tiek pieņemts nolēmums par procesuālo izdevumu piedzīšanu no notiesātās personas (regulē Kriminālprocesa likums). Senāts atzīst, ka turpmāk minēto iemeslu dēļ procesuālo izdevumu atlīdzināšana no valsts budžeta ir administratīva, nevis kriminālprocesuāla darbība.

Persona, kura prasa izdevumu atlīdzināšanu, var nebūt kriminālprocesā aktīvi iesaistīta persona, proti, persona izpilda atsevišķu kriminālprocesa virzītāja uzdevumu, bet citādi tā nav iesaistīta kriminālprocesā. Izdevumu atlīdzināšana notiek neatkarīgi no kriminālprocesa virzības, proti, jebkurā tā stadijā. Turklāt atlīdzināšanas pienākums un apmērs nav nekādā veidā saistīts ar kriminālprocesa rezultātiem. Līdz ar to izdevumu vērtēšanā faktiski netiek izmantoti kriminālprocesuālie elementi, kas ir būtiski krimināltiesībās, bet izdevumu segšana lielā mērā balstās uz norēķināšanās pienākumu (proti, pēc sava rakstura tā daudz vairāk ir līdzīga samaksai par pakalpojumu) (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1096/2022 6.punkts*). Lemjot par to, vai personai atlīdzināt tās uzrādītos izdevumus, administratīvajai tiesai nav jālemj par kriminālprocesuāliem jautājumiem, kas tieši skar kriminālprocesu, bet gan ir jāvērtē, vai pastāv apstākļi, kas pamato personas norādīto izdevumu atlīdzināšanu.

Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa satur ģenerālklauzulu – citi izdevumi, kas ir radušies kriminālprocesā –, tāpēc, to piemērojot, tiesnesim būtu jāvērtē, vai konkrētie izdevumi ir tādi, kas šajā ģenerālklauzulā ietilpst (sk. *Senāta 2022.gada 29.decembra lēmuma SKA-1100/2022 7.punktu*).

Tātad lēmumu par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanu pieņem tā iestāde, kas brīdī, kad tiek pieprasīts atlīdzināt izdevumus, ir procesa virzītājs un lēmums ir apstrīdams un pārsūdzams Administratīvā procesa, nevis Kriminālprocesa noteiktajā kārtībā.

Konkrētajā gadījumā procesa virzītājs bija dienesta izmeklētājs, kuram bija jāpieņem lēmums par izdevumu atlīdzināšanu un kurš arī pieņēma sākotnējo lēmumu.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 76.panta otrajai daļai administratīvo aktu var apstrīdēt padotības kārtībā augstākā iestādē. Likumā vai Ministru kabineta noteikumos var būt noteikta cita iestāde, kurā attiecīgo administratīvo aktu var apstrīdēt. Ja tādas nav vai tā ir Ministru kabinets, administratīvo aktu var apstrīdēt tajā iestādē, kura izdevusi šo aktu, vai uzreiz pārsūdzēt tiesā. Ja administratīvo aktu apstrīd iestādē, kura to izdevusi, uz apstrīdēšanas procesu attiecas noteikumi, kas šajā likumā paredzēti attiecībā uz augstāku iestādi.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2018.gada 18.decembra noteikumu Nr.823 „Valsts drošības dienesta nolikums" 6.punktu dienesta priekšniekam ir tiesības atcelt iestādes amatpersonu lēmumus, pavēles, rīkojumus un norādījumus.

Līdz ar to sākotnējais lēmums bija apstrīdams dienesta ietvaros, ko pieteicēja ir ievērojusi. Savukārt, kā noformēt un pamatot pārsūdzēto lēmumu, bija dienesta priekšnieka izvēle. Tādējādi pieteikums par procesuālo izdevumu 27 062,52 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr./process/, atlīdzināšanu ir izskatāms administratīvā procesa kartībā.

[8] Tiesai šādu strīdu gadījumā ir jānoskaidro apstākļu kopums par to, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai persona ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā personai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1096/2022 9.punkts*).

Līdz ar to tiesa pēc minētajiem kritērijiem pārbauda, vai pieteicējai ir radušies atlīdzināmi izdevumi.

[9] Kā izriet no lietas materiāliem, dienesta Izmeklēšanas nodaļas izmeklētājs (turpmāk – procesa virzītājs) ar /datums/lēmumu uzlika arestu pieteicējas klienta „/pers. K/" mantai ? obligācijām 2 500 000.00 USD vērtībā un naudas līdzekļiem 52 101.71 *euro* un 152 294.52 USD apmērā, /datums/Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses apstiprināja minēto lēmumu par aresta uzlikšanu finanšu līdzekļiem, kas atrodas /pers. A./ (*lietas 14.-15.lapa*).

Pieteicēja minēto lēmumu izpildīja, /datums/bloķējot kompānijai „/pers. K/" pienākošos naudas līdzekļu atlikumu 51 667.15 *euro* un 2 652 294.52 USD, kā arī 339 066.59 *euro* (kreditora prasījums) apmērā (*lietas 18., 19.lapa*).

Lietā nav strīda, ka /datums/pieteicēja saņēma Valsts ieņēmumu dienesta /datums/ rīkojumu Nr.P009-5/5.1/1066 „Par valstij piekritīgiem naudas līdzekļiem" ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas /datums/izpildu rakstu Nr.05241892 saskaņā ar kuru valsts budžetam pārskaitāma konfiscētā manta un minētais rīkojums izpildīts /datums/.

Tādejādi ir konstatējams konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai) un personas uzdevuma izpildījums.

[10] Lietā strīds ir par to, vai pieteicējai ir radušies izdevumi (mantiskais zaudējums) saistībā ar kriminālprocesā Nr./process/ uzliktā aresta naudai izpildi, nodrošinot tās glabāšanu. Dienests norāda, ka Kriminālprocesa likuma 365.panta ceturtajā daļā, kā arī 361.1panta pirmās daļas 4.punktā finanšu līdzekļi tiek atsevišķi atrunāti mantas arestēšanas kontekstā, izceļot, ka tie netiek izņemti, bet pēc būtības kredītiestādei piekritīgais pienākums, kas izriet no aresta uzlikšanas mantai, aprobežojas ar atturēšanos izpildīt izdevumu operācijas. Tādejādi kriminālprocesa ietvaros kredītiestādei uzliktais pienākums pats par sevi nerada īpašu mantas glabāšanas pienākumu.

Ar Eiropas Centrālās bankas /datums/lēmumu pieteicējai anulēta izsniegtā kredītiestādes licence. Tā rezultātā pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētos finanšu pakalpojumus, tostarp arī arestētās mantas kā noguldījuma (Kredītiestāžu likuma izpratnē) glabāšanu pieteicējas atvērtajā kontā (pēc kredītiestādes licences anulēšanas pieteicēja vairs nenodrošināja kreditoru noguldījumu apkalpošanu).

Saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 139.^{8}pantu kredītiestādes likvidators ir tiesīgs turēt likvidējamās kredītiestādes naudas līdzekļus, tai skaitā likvidācijas procesā atgūtos naudas līdzekļus, likvidējamās kredītiestādes *euro* kontā Latvijas Bankā saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem, kas paredzēti kontu apkalpošanas līgumā, kuru likvidējamā kredītiestāde noslēgusi ar Latvijas Banku.

Arestēto naudas līdzekļu uzglabāšanas izmaksas Latvijas Bankā tiek noteiktas atbilstoši Eiropas Centrālās bankas Pamatnostādnes (ES) 2019/671 (2019. gada 9. aprīlis) "Par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām" 4.pantam, kas paredz vienādus nosacījumus Eirosistēmā ietilpstošas nacionālās bankas (NCB) nemonetārās politikas operācijām, kā arī piemērojamajām līdzekļu glabāšanas likmēmdepozītiem.

Tātad likumdevējs ir noteicis likvidējamai kredītiestādei tiesības naudas līdzekļus glabāt likvidējamās kredītiestādes *euro* kontā Latvijas Bankā un noteicis samaksu par šo pakalpojumu saskaņā ar Latvijas Bankas kontu apkalpošanas nosacījumiem.

Starp pieteicēju un Latvijas Banku /datums/noslēgts līgums Nr. LB-07/2018/332 "Par naudas līdzekļu pagaidu glabāšanu" (*lietas 50.-52.lapa*) un /datums/līgums Nr.LB-07/2020/172 „Par norēķinu konta apkalpošanu" (*lietas 53.-58.lapa*). Saskaņā ar minētā līguma "Par naudas līdzekļu pagaidu glabāšanu" 5.punktu un līguma „Par norēķinu konta apkalpošanu" 11.punktu Latvijas Banka par norēķinu konta atlikumu nemaksā pieteicējai atlīdzību, bet, ja Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir mazāka par 0 %, piemēro Eiropas Centrālās bankas Padomes noteikto noguldījumu iespējas procentu likmi. Procentu likme, kas mazāka par 0 % (negatīva procentu likme), ietver pieteicējas pienākumu maksāt procentu maksu Latvijas Bankai.

Laika posmā no /datums/līdz 2019.gada 17.septembrim Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme bija 0,4 % (sk. *https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/key_ecb_interest_rates/html/index.en.html*) un no 2019.gada 18.septembra līdz 2021.gada 10.jūnijam 0,5 %. Negatīvo procentu likmi apliecina arī Latvijas Bankas sniegtā informācija (*lietas 60.-61.lapa*).

Tātad pieteicējai par kriminālprocesā arestētās mantas glabāšanu radās izdevumi, kas ir tiešā cēloņsakarībā ar procesa virzītāja kriminālprocesā Nr./process/ pieņemto lēmumu par mantas arestu.

[11] Pieteicēja iesniegusi aprēķinu par izdevumiem 27 062,52 *euro* apmērā.

1) 390 733,74 *euro* (summa, ar kuru ir nodrošināta arestētā manta 51 667,15 *euro* + 339 066,59 *euro*), x (reiz) 113 (dienu skaits no 28.05.2019. līdz 17.09.2019.) ÷ (dalīts) 360 (standartgada kopējais dienu skaits) x (reiz) 0,4% (līdzekļu glabāšanas gada likme Latvijas Bankā no 28.05.2019. līdz 17.09.2019.) = (vienāds) 490,59 *euro*.

+ (plus)

2) 390 733,74 euro (summa, ar kuru ir nodrošināta arestētā manta) x (reiz) 631 (dienu skaits no 18.09.2019. līdz 10.06.2021.) ÷ (dalīts) 360 (standartgada kopējais dienu skaits) x (reiz) 0,5% (līdzekļu glabāšanas gada likme Latvijas Bankā no 18.09.2019. līdz 10.06.2021.) = (vienāds) 3 424,35 *euro*.

+ (plus)

3) 2 372 568,67 *euro* (summa, ar kuru ir nodrošināta arestētā manta, piemērojot vidējo USD kursu arestētai mantai 2 652 294,52 USD apmērā periodā no 28.05.2019. līdz 17.09.2019.) x (reiz) 113 (dienu skaits no 28.05.2019. līdz 17.09.2019.) ÷ (dalīts) 360 (standartgada kopējais dienu skaits) x (reiz) 0,4% (līdzekļu glabāšanas gada likme Latvijas Bankā no 28.05.2019. līdz 17.09.2019.) = (vienāds) 2 978,89 *euro*.

+ (plus)

4) 2 301 340,15 EUR (summa, ar kuru ir nodrošināta arestētā manta, piemērojot vidējo USD kursu arestētai mantai 2 652 294,52 USD apmērā periodā no 18.09.2019. līdz 10.06.2021.) x (reiz) 631 (dienu skaits no 18.09.2019. līdz 10.06.2021.) ÷ (dalīts) 360 (standartgada kopējais dienu skaits) x (reiz) 0,5% (līdzekļu glabāšanas gada likme Latvijas Bankā no 18.09.2019. līdz 10.06.2021.) = (vienāds) 20 168,69 *euro*.

= (vienāds) 27 062,52 *euro* (izdevumi, kas radušies kriminālprocesā periodā no 28.05.2019. līdz 10.06.2021.).

Izvērtējot minēto aprēķinu, tiesa atzīst to par pamatotu, nekonstatē tajā arī matemātiska aprēķina kļūdas.

[12] Jautājumā par pieteicējas līdzatbildību jeb rīcību, lai novērstu vai samazinātu iepriekš minētos izdevumus, konstatējams, ka pieteicēja vairākkārt informējusi prokuratūru kā iestādi, kas uzrauga izmeklēšanu kriminālprocesos, par to, ka arestētās mantas glabāšana rada izdevumus, kā arī lūgusi prokuratūru atbrīvot pieteicēju no arestētās mantas glabāšanas pienākuma. Taču Ģenerālprokuratūra ir atteikusies pārņemt arestēto līdzekļu glabāšanu.

Ir notikušas vairākas sarunas ar Ģenerālprokuratūras, Tieslietu, Iekšlietu un Finanšu ministriju, Valsts kases un Finanšu nozares asociācijas pārstāvju dalību, kur šis jautājums tika apspriests. Gala termiņš risinājumam par kriminālprocesu ietvaros arestēto finanšu līdzekļu uzglabāšanas izmaksām kredītiestādēs, kā arī termiņš, kā panākt vienotu izpratni par rīcību gadījumos, kad kredītiestādes lūdz atlīdzināt izdevumus, kas radušies arestēto finanšu līdzekļu uzglabāšanas rezultātā, noteikts /datums/.

No valsts institūciju puses netika izrādīta nekāda pretimnākšana, kas ļautu samazināt procesuālos izdevumus vai izvairīties no tiem, jo visos gadījumos tika saņemts atteikums. Konkrētajā kriminālprocesā netika nosūtīts šāds pieteikums, jo pieteicēja centās risināt jautājumu centralizēti (*lietas 133.-141.lapa*).

Tādējādi, lai arī pieteicēja kriminālprocesā Nr./process/ nebija vērsusies pie procesa virzītāja ar iesniegumu par izdevumiem, kas pieteicējai rodas saistībā ar arestētās mantas glabāšanu, tiesa secina, ka pieteicēja ir aktīvi rīkojusies un darījusi visu saprātīgi iespējamo, lai novērstu vai samazinātu izdevumus saistībā ar kriminālprocesā Nr./process/ mantai uzliktā aresta izpildi. Secīgi izskatāmajā lietā nav konstatējama pieteicējas līdzatbildība izdevumu radīšanā, tādēļ arī nav pamata samazināt pieteicējai atlīdzināmo radīto izdevumu apmēru.

Vienlaikus tiesa norāda, ka ievērojot to, ka normatīvie akti paredz izdevumu atlīdzināšanu par kriminālprocesā arestētas mantas glabāšanu, pieteicējai bija tiesiska paļāvība par šo izdevumu atlīdzināšanu un faktiski arī nebija pamata vērsties ar īpašu iesniegumu, informējot procesa virzītāju par to, ka tai rodas šādi izdevumi. Procesa virzītājam, uzdodot privātpersonai izpildīt lēmumu par arestētās mantas glabāšanu, ir saprātīgi jāparedz, ka privātpersonai var rasties izdevumi par tās glabāšanu.

[13] Ņemot vērā minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējai laika periodā no /datums/līdz /datums/radās izdevumi 27 062,52 *euro* apmērā, kas saistīti ar „/pers. K/" kriminālprocesā Nr./process/ arestētās mantas glabāšanu. Tādējādi pastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai un pienākuma uzlikšanai dienestam atlīdzināt pieteicējai izdevumus minētajā apmērā.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Savukārt saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Tiesa konstatē, ka pieteicēja ir samaksājusi valsts nodevu 30 *euro* apmērā par pieteikumu par lietu ierosināšanu tiesā (*lietas 11.-12.lapa*). Tā kā pieteicējas pieteikums ir apmierināts, tad no Latvijas Republikas par labu pieteicējai piespriežama tās samaksātā valsts nodeva, atlīdzinot to no dienesta budžeta līdzekļiem.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246.–251.pantu, 254.panta pirmo un otro daļu un 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A./ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Uzlikt par pienākumu Valsts drošības dienestam mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās atlīdzināt /pers. A./ procesuālos izdevumus 27 062,52 *euro* apmērā, kas radušies kriminālprocesā Nr./process/.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A./ tās samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā, atlīdzinot to no Valsts drošības dienesta budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla